

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПАТ

Кляузер С. ст. гр. А-51-21,
Науковий консультант: Мастепан С.М., доцент., к.т.н.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року [1].

Функціонування основних засобів як чинників процесу праці здійснюється доти, доки вони зберігають свою споживчу форму, яка є предметом використання їх у процесі виробничої діяльності. Головна функція засобів праці полягає в довгостроковій участі у виробничому процесі, значення якої взаємопов'язане із вчасним і повним отриманням результатів ведення господарської діяльності підприємства [2].

Співвідношення окремих груп основних виробничих засобів становить їх структуру. Поліпшення структури основних виробничих засобів, передовсім підвищення питомої ваги активної їх частини, сприяє зростанню виробництва, зниженню собівартості продукції, збільшенню грошових нагромаджень підприємства. Вибір критеріїв і способів класифікації на кожному підприємстві диференціюється [3]. На рис.1 наведено склад основних виробничих засобів підприємства.

Рисунок1 - Склад основних виробничих засобів

Істотним напрямом підвищення ефективного використання основних фондів є вдосконалення їх структури. Важливо підвищувати їх частку в загальній вартості основних фондів. Збільшення основних фондів допоміжного виробництва веде до зростання фондомісткості продукції, оскільки безпосереднього збільшення випуску продукції при цьому не відбувається. Але без пропорційного розвитку допоміжного виробництва основні цехи не можуть функціонувати з повною віддачею. Тому пошук оптимальної виробничої структури основних фондів на підприємстві - найважливіший напрям поліпшення їх використання [1].

Основними факторами, які впливають на структуру основних виробничих засобів підприємств, є:

- рівень автоматизації і механізації,
- рівень спеціалізації і кооперування,
- умови розміщення підприємств.

Кожний фактор по-різному впливає на структуру виробничих засобів. Поліпшити структуру основних виробничих засобів можна за рахунок: оновлення та модернізації устаткування, ефективнішого використання виробничих приміщень установленням додаткового устаткування на вільній площі; ліквідації зайвого й малоефективного устаткування.

Кожному підприємству не байдуже, в яку групу основних виробничих засобів укласти кошти. Воно зацікавлене в оптимальному підвищенні питомої ваги машин, устаткування, тобто активної частини основних засобів, які обслуговують процес виробництва і характеризують виробничі можливості підприємства.

Таким чином, в умовах ринкової економіки, коли відтворення основних виробничих фондів підприємства здійснюють за рахунок власних або позичених (залучених) коштів, поліпшення використання цих фондів є важливим фактором росту ефективності виробництва на підприємстві і на цій основі - забезпечення стабілізації виробництва.

Результати дослідження. Основним змістом діяльності підприємств є виробничий процес. Виробничі процеси на даному підприємстві здійснюються

у відповідних підрозділах, склад яких характеризує виробничу структуру всього підприємства. Виробнича структура підприємства характеризує кількісне співвідношення і розміри внутрішніх структурних підрозділів підприємства, а також механізм їхнього взаємозв'язку [4].

Виробничі процеси, які забезпечують умови для ритмічного функціонування основного виробництва, називаються допоміжними і в комплексі утворюють допоміжне виробництво. Головна функція цих об'єктів полягає у всебічному обслуговуванні та ритмічному забезпеченні основного виробництва інструментом, енергією, паливом, ремонтом обладнання, транспортуванням вантажів та ін. Слід підкреслити, що виробнича структура кожного окремого підприємства має свою специфіку, бо вона визначається передусім характером поділу праці між суб'єктами його підрозділів [5].

У виробничій структурі підприємства важливу роль виконують конструкторські й технологічні підрозділи. Тут розробляються нові вироби, новітні технології для одержання цієї продукції, проводяться експериментальні та дослідно-конструкторські роботи.

У ринковій економіці, перехід до якої здійснює Україна, підприємства вільні у виборі тієї чи іншої організаційної структури. Головне — домогтися ефективної праці відповідного структурного підрозділу [6].

Ці фактори визначають специфіку виробничої структури підприємства в різних галузях. Ринкові умови господарювання потребують передусім нової виробничої структури, відтворення фондів підприємства.

Основні шляхи вдосконалення виробничої структури:

1) визначення оптимальної величини підприємства. Оптимальна величина підприємства — це така його величина, яка за даного рівня розвитку техніки та технології, а також конкретних умов місцезнаходження і навколишнього середовища забезпечує виробництво і реалізацію продукції з мінімальними витратами;

2) поглиблення спеціалізації основного виробництва. Ступінь удосконалення виробничої структури залежить від вибору форми спеціалізації виробничих ланок. Ці форми мають відповідати типу і масштабу виробництва і

бути єдиними для однакових економічних умов. Іншими словами, удосконалюючи структуру підприємства, необхідно використовувати одні й ті самі критерії у виборі форм спеціалізації цехів та дільниць, економічно обґрунтувати створення кожного нового структурною підрозділу;

3) розширення кооперації з обслуговування виробництва. Ефективна робота основного виробництва потребує чіткого й безперебійного його обслуговування — ремонту основних фондів, забезпечення інструментом, енергією, іншими видами послуг. Завданням підприємства є виробництво кінцевої продукції, а тому основне виробництво має переважати не тільки за часткою виготовленої продукції, а й за кількістю працівників, засобів праці. Підвищення частки обслуговування при технологічному вдосконаленні і високому рівні технізації основного виробництва пов'язане зі збільшенням різних видів допоміжних і обслуговувальних підрозділів. Водночас абсолютна кількість допоміжних і обслуговувальних працівників повинна зменшуватись під впливом удосконалення рівня організації виробництва і підвищення кваліфікації працюючих;

4) забезпечення високої якості продукції і послуг підприємства;

5) організація аналітичної роботи різних лабораторій: аналіз ефективності використання сировини і матеріалів; контрольно-вимірювальна діяльність; перевірка інструментів, приладів, устаткування; випробування комплектних виробів; аналіз причин поломок, простоїв;

6) забезпечення якості функціонування систем кругообігу й обороту фондів. Необхідний аналіз "витрат з утримання та експлуатації устаткування в цеху", а також "загальноцехових витрат" [5].

Література

1. Корнійчук Г. Основні засоби: бухгалтерська та податкова сутність// Все про бухгалтерський облік, - 2011. - №95. – с.7 – 12.
2. Великодна. А.П. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – №4. – С.262 – 265.

3. Агрес О.Г. Основні засоби с.-г. підприємств: стан, класифікація та вартісна оцінка// Держава та регіони. Серія: економіка та підприємництво, - 2009. - №6. – с.5 – 9.
4. Бурковський І.Д. Ефективність використання основних виробничих засобів в аграрному секторі// Економіка АПК. – 2010. - №4. – с. 16-22.
5. Економ. підприємства: Навч.посіб. А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін., За ред. А.В. Шегда – 2-ге вид.-К.: Знання – Прес., 2002. – 335с.
6. Проблемні питання аналізу стану, ефективності придбання та використання основних засобів підприємства/ В. Я. Нусінов, К. Г. Рябікіна// Вісник КТУ. – 2011. - №28. С. 260-263.